

Móra Ferenc

A RADNÓTI FECSKÉK

A radnóti gyerekek hiába várták haza az idén a fecskéket. Nem hozta meg őket a tavasz. Pedig már az egész Balog völgye virágba öltözködött a tiszteletükre. Hófehér kökénybokrok nézegették magukat a víz tükreben. Gólyahír virágok arany szeme nevetett fel rájuk. Harangvirágok harangoztak eléjük:

– Jönnék a fecskék, jönnék!

Nem jöttek biz azok. Egy-egy seregük átvágódott a falu fölött, keringett is fölötté, mintha gondolkozóban volna, de aztán csak elsuhogott másfelé. Volt olyan is, amelyik jajveszékelve szántotta a földet a szárnyával, de aztán az is csak tovább röppent. El, el a radnóti határból!

No, a szúnyogok, meg a legyek örvendeztek is ennek nagyon. S nagy boldogan zümmögték, döngicsélték körül a radnótiakat:

– Sohse búsuljatok, emberek. Szebb a mi nótánk, mint a fecskéké.

Szegény radnótiakra rá is fért volna a vigasztalás, mert nagyon szomorúan tekintettek az égre.

– Jaj már minékünk, ha az Isten madárkái is elhagytak. Nekik sincs már hajlékuk Radnóton. Nem néz már miránk le a jó Isten se az égből.

Csakugyan hamvas fellegettyollal takarta el az orcáját a nap. Még a múlt tavaszon Radnóra süttött legörömostebb a Balog mentén. Bogárhátú, tiszta házaira, muskátlis, százszorszépes ablakaira, mályvarózsás kertjeire, piros képű, nevetős szemű, nótás ajkú népére.

Hol vannak most a virágos házak, hol a nevetés, hol a nóta? Mind megették azt tavaly nyáron a piros tűzmadarak. Ledőlt falomladékok temették be a virágos kerteket, kormos szarufák meredeznek az égre, mint valami óriás kéznek az imádkozó ujjai. Csupa szomorúság itt minden. Hallgatagon járnak-kelnek az emberek a háztalan utcákon. Még ahol építenek is, ott is tompán csattog az ácsszekerce. Mintha az is azt csattogná:

– Nem ér ez semmit. Nem lesz többet Radnót. Elkerülük az Isten madarai még a helyét is.

Elég fájdalom az a kicsi madarak szívének is. Azért csicseregtek röptükben olyan sírva-ríva. Nem a régi fészket siratják ők, ahelyett ragasztanának másikat, de hová? Nincsen ereszalja, nincs hajnalka-virágos tornác, nincs leveles kapu.

Ujfaluba, Cakóba, Iványiba, meg a többi szomszéd faluba kvártélyozták be magukat az idén a radnóti fecskék. Ott is mindenütt derék magyar nép lakik, szívesen befogadja zsellérnek az Isten madárkáit. Még örül is neki, hogy így megszorodtak az idén az ő határukban a fecskék.

Annál jobban elkeseredtek a radnótiak. Volt köztük, a ki szemét törülgetve sóhajtott el magát:

– Jobb lesz nekünk elbujdosni erről a tájról, amit már a madár is elkerül. Hogy maradhassunk mi akkor radnótiak, ha Radnót nincsen? S arcról-arcra, szívről-szívre egyre terült a szomorúság felhője. S az Isten tudja, mi lett volna a vége a nagy bánatnak, ha egy reggel arra nem ébrednek a radnótiak, hogy majd fölveti a határt a nagy fecskecsicsérgés.

Ott ültek az Isten apró kőművesei kútágason, félig égett fák kizöldült gallyán, épülő házak ormán, füstös falomladékokon. S olyan fürgén forgatták a kis fejüket, olyan sebes ficsergéssel tanácskoztak, hogy a radnótiak mindjárt kitalálták, mi történik itt.

– Országgyűlést tartanak a radnóti fecskék.

Azt tartottak azok csakugyan. Visszahozta szegényeket a szívük Radnóra. Megéreztek, hogy csak itt vannak ők igazán itthon, azon a földön, a melyen születtek.

– Dévilik, dévilik, ugye, hogy jó lesz itt? – ezt kérdezték az öregek.

– Itt, itt, itt, jó lesz itt! – felelték vissza a fiatalok.

Azzal hirtelen fölrebent az egész sereg, mint mikor az őszi faleveleket felsodorja a forgószele a magasba.

– Elmennek, elmennek! – ijedeztek a radnótiak.

Dehogy mentek pedig, dehogy! Szépen szálltak párosával. Csak azt keresték a magasból, hol lesz legjobb fészket rakni.

– Csicséri, fricséri, ide ni, ide ni! – röpködtek körül az üres udvarok nekilombosodott fáit.

Mire a nap fölszárította a harmatot, akkorra már ment a munka nagyban. Gyúrták a sarat, hordták a szalmát, villaformájú ágakba rakták a gömbölyű fecskeházakat. Egyik rakta a falat, másik hordta a neki valót.

- Csicseri, szalma ké-é-é-ék!
- Ficseri, van elé-é-é-ég!
- Add errébb, csicseri!
- Hozom már, ficseri!

Alkonyatra már a maguk házában laktak a radnóti fecskék. Még pedig fák ágára rakott házban. Pedig a fecskének nem szokása fára fészkelni. Ezt csak a radnóti fecskék eszelték ki, hogy el ne kelljen nekik szakadni a szülőfalutól.

Boldogan fohászkodtak a hunyó nap sugaraiban és vidám csicssergéssel kívántak jó éjszakát a radnótiaknak. Azok se kíváncsoztak már el a falujukból, jaj, dehogy kíváncsoztak! Visszajöttek az Isten madárkái, visszajött velük a szerencse, az áldás, a jó kedv, az öröm.

Az épülő házak körül nevetve sürgölődtek az emberek, boldogan nézték, hogy magasodnak a falak s muzsikaszónál szívesebben hallgatták, milyen vígan csattog az ácsszekerce:

- Ne féljete, emberek, falu lesz Radnótból megint. Példát mutatnak az ég madarai!

Az ég madarai már akkor álomra készülődtek. Egyre halkuló csicssergésüket illatos szellő hordta szét a Balog völgyében:

*Adjon Isten, fityfiritty,
Szép jó éjszakát,
Virrassza ránk, fityfiritty,
Rózsás hajnalát.*

(Az Én Ujságom, 1909/26.)